

PARLAMENT EUROPEJSKI

2004

2009

Komisja Rozwoju

WERSJA TYMCZASOWA
2004/2212(INI)

4.4.2005

PROJEKT SPRAWOZDANIA

w sprawie turystyki i rozwoju
(2004/2212(INI))

Komisja Rozwoju

Sprawozdawca: Thierry Cornillet

PR_INI

SPIS TREŚCI

	Strona
PROJEKT REZOLUCJI PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO	3
EXPOSE DES MOTIFS	10

PROJEKT REZOLUCJI PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO

w sprawie turystyki i rozwoju (2004/2212(INI))

Parlament Europejski,

- uwzględniając art. 24 Porozumienia z Cotonou,
- uwzględniając Deklarację z Fidżi przyjętą w dniu 20 października 2004 r. podczas regionalnego seminarium grup interesów społeczno-gospodarczych AKP/UE, pod egidą Wspólnego Zgromadzenia Parlamentarnego AKP/UE,
- uwzględniając komunikat Komisji dla Rady, Parlamentu Europejskiego, Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów w sprawie podstawowych kierunków na rzecz długotrwałości turystyki europejskiej (COM(2003)0716),
- uwzględniając rezolucję z dn. 14 maja 2005 r. w sprawie komunikatu Komisji dla Rady, Parlamentu Europejskiego, Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów w sprawie wspólnych działań na rzecz przyszłości turystyki europejskiej¹,
- uwzględniając światowy szczyt w sprawie trwałego rozwoju we wrześniu 2002 r. w Johannesburgu,
- uwzględniając rezolucję w sprawie turystyki i rozwoju w kontekście zarządzania i kontroli Europejskiego Funduszu Rozwoju (FED) przyjętą przez Wspólne Zgromadzenie Parlamentarne AKP/UE w marcu 2001 r. w Libreville²,
- uwzględniając wspólną deklarację Komisji i Rady w sprawie polityki rozwoju z dn. 10 listopada 2000 r.,
- uwzględniając rezolucję z dn. 18 lutego 2000 r. w sprawie komunikatu Komisji dla Rady, Parlamentu Europejskiego, Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów zatytułowanego "Zwiększenie potencjału turystyki na rzecz zatrudnienia"³,
- uwzględniając rezolucję w sprawie turystyki i rozwoju przyjętą przez Wspólne Zgromadzenie Parlamentarne AKP/UE w październiku 1999 r. w Nassau⁴,
- uwzględniając "Globalny kodeks etyki w turystyce" przyjęty przez Zgromadzenia Ogólne Światowej Organizacji Turystyki w Santiago w Chile w dniu 1 października 1999 r., w połączeniu z rezolucją Zgromadzenia Generalnego NZ przyjętą w dniu 21 grudnia 2001 r. (A/RES/56/212),
- uwzględniając rezolucję w sprawie wymiaru kulturowego współpracy na rzecz rozwoju, zwłaszcza w zakresie dziedzictwa kultury i turystyki, przyjętą przez Wspólne

¹ Dz.U. C 180 E z 31.7.2003, str. 138.

² Dz.U. C 265 z 20.9.2001, str. 39.

³ Dz.U. C 339 z 29.11.2000, str. 292.

⁴ Dz.U. C 59 z 1.3.2000, str. 41.

Zgromadzenie Parlamentarne AKP/UE w kwietniu 1999 r. w Strasburgu¹,

- uwzględniając rezolucję Rady Ministrów ds. Rozwoju w sprawie trwałego rozwoju turystyki w krajach rozwijających się,
- uwzględniając art. 45 Regulaminu,
- uwzględniając sprawozdanie Komisji Rozwoju (A6-0000/2005),

Turystyka, czynnik wzrostu gospodarczego

- A. mając na uwadze, że projekty dotyczące infrastruktury w zakresie transportu, energetyki, nowych technologii komunikacji lub zdrowia i warunków zdrowotnych są niezbędne dla rozwoju aktywności turystycznej w krajach rozwijających się,
- B. mając na uwadze podstawowe znaczenie faktu, że zyski z tego typu projektów przynoszą korzyści zarówno społeczeństwom lokalnym, jak i przemysłowi turystycznemu,
- C. mając na uwadze, że projekt Światowej Organizacji Turystyki "Trwały rozwój turystyki instrumentem zmniejszenia ubóstwa" wpływa na osiągnięcie milenijnego celu walki z ubóstwem poprzez przyczynienie się do powstania miejsc pracy dla osób dysponujących mniej niż jednym dolarem na dzień,
- D. mając na uwadze trwające negocjacje w sprawie Porozumienia o Partnerstwie Gospodarczym, które poczynając od 1 stycznia 2008 r. zastąpi jednostronny system preferencji handlowych, który jest stosowany w stosunkach handlowych między państwami Afryki, Karaibów i Pacyfiku (AKP) i Unią Europejską,
- E. mając na uwadze niewątpliwie przekrojowy charakter sektora turystyki i, pomimo braku wspólnej polityki dotyczącej turystyki, niewystarczający obecny poziom istniejącego wydziału turystyki w Dyrekcji Generalnej ds. przedsiębiorstw i gospodarki,

Turystyka, czynnik ochrony środowiska i ochrony dziedzictwa kultury

- F. mając na uwadze, że rozwój turystyki może nastąpić o ile przestrzegane są warunki naturalne i kulturowe oraz tradycje miejscowości lokalnych,
- G. mając na uwadze, że nie powinno się uważać turystyki za wroga środowiska, przeciwnie, jego głównego sojusznika, ponieważ ochrona środowiska naturalnego i dziedzictwa jest warunkiem przynoszenia przeżeń zysków,
- H. mając na uwadze, że władze powinny promować formy turystyki przyjazne środowisku, takie jak ekoturystyka, turystyka wiejska i turystyka solidarna,
- I. mając na uwadze, że turystyka opiera się na zachowaniu i waloryzacji lokalnego dziedzictwa i istniejących zabytków historycznych,
- J. mając na uwadze bezpieczeństwo turystów oraz instalacji i miejsc turystycznych, które powinny cieszyć się specjalną troską władz,

¹ Dz.U. C 271 z 24.9.1999, str. 73.

- K. mając na uwadze, że rządy mają całkowite prawo, po uprzednim skonsultowaniu się z reprezentacyjnymi organizacjami sektora turystycznego, ustanowienia ścisłych zasad zwiedzania najbardziej uczęszczanych miejsc,
- L. mając na uwadze konieczność pogodzenia działań w zakresie energii z polityką transportową w celu ochrony środowiska i poszanowania celów Protokołu z Kioto na rzecz trwałego rozwoju,
- M. mając na uwadze, że projekty wprowadzenia ograniczeń napływu turystów do małych krajów wyspiarskich, obszarów górskich lub nadbrzeżnych, w których nastąpił nadmierny rozwój turystyczny, powinny zostać przyjęte i zaakceptowane przez władze danego kraju,

Turystyka, czynnik demokracji i równowagi politycznej

- N. mając na uwadze, że turystyka stoi w sprzecznosci z totalitaryzmem, władzą dyktatorską i skupieniem władzy,
- O. mając na uwadze, że turystyka już obecnie stanowi, i może w przyszłości stanowić, cel grup separatystycznych, partyzantki i separatystów, ponieważ jest uważana za instrument podboju miejscowej ludności będącej tradycyjnym matecznikiem nowych rekrutów uwiedzionych obietnicami dostarczenia im żywności i dóbr,
- P. mając na uwadze, że turyści są "obserwatorami" i stanowią najlepszą formę nacisku dla zaprowadzenia demokracji i przestrzegania praw człowieka w krajach o totalitarnej formie rządów,
- Q. mając na uwadze, że turystyka z samej swojej natury jest zajęciem demokratycznym i pozwala na stworzenie na poziomie lokalnym, regionalnym i narodowym struktur gospodarczych i społecznych reprezentatywnych dla społeczeństwa obywatelskiego,
- R. mając na uwadze łączącą rolę turystyki i jej wpływ na spójność terytorialną,
- S. mając na uwadze, że rządy i operatorzy turystyczni Państw Członkowskich mają znaczący wpływ na wybór docelowych kierunków turystycznych; że negatywna reklama wobec krajów nieprzestrzegających zasad demokratycznych i praw człowieka stanowi formę kary,

Turystyka, czynnik zdrowia publicznego i edukacji

- T. mając na uwadze, że sytuacja publicznej ochrony zdrowia w danym kraju stanowi element jego atrakcyjności,
- U. mając na uwadze, że turystyka jest nośnikiem publicznej ochrony zdrowia poprzez ustanowienie niezbędnych zasad higieny, reguł sanitarnych, kampanii szczepień, upowszechniania wiedzy dot. profilaktyki i zdrowia reprodukcyjnego,
- V. mając na uwadze, że malaria stanowi plagę na skalę światową,
- W. mając na uwadze, że turystyka będąc nośnikiem edukacji pozwala społecznościom lokalnym poznać języki obce, nowe technologie informacyjne i komunikacyjne, wpływa na zachowanie ich dziedzictwa kulturowego przy jednoczesnym poszanowaniu

zwyczajów i tradycji, ale wymaga zdania sobie sprawy, a nawet dostosowania się do zmian społecznych i nowoczesnych zasad,

- X. mając na uwadze, że władze publiczne mają jednak obowiązek czuwania nad zachowaniem lokalnych praktyk i tradycji,

Turystyka, czynnik rozregulowania i różnorodnych nadużyć

- Y. mając na uwadze, że tworzenie stanowisk pracy zawsze powinno przebiegać z poszanowaniem zasad ustalonych przez Międzynarodową Organizację Pracy,
- Z. mając na uwadze, że władze lokalne w porozumieniu z lokalnymi i we współpracy z organizacjami pozarządowymi powinny prowadzić ciągłą, wspólną walkę z tzw. turystyką seksualną,
- AA. mając na uwadze, że rzeczywisty efekt mogą przynieść jedynie skoordynowane działania, przekazywanie informacji i wprowadzenie sankcji przy poszanowaniu zasad prawa międzynarodowego,
- AB. mając na uwadze, że turystów wyjeżdżających w celach seksualnych zniechęca szerokie rozpowszechnienie informacji o sankcjach ich czekających,
- AC. mając na uwadze pozytywne efekty polityki i kroków podejmowanych przez operatorów turystycznych, biura turystyczne i linie lotnicze tj. rozpowszechnianie broszur lub pokazywanie filmów na wideo podczas podróży w kierunku tzw. wrażliwe,
- AD. mając na uwadze uboczne skutki spekulacji nieruchomościami dla społeczności lokalnych,
- AE. mając na uwadze ryzyko wiązanych korzyści z praktyk korupcyjnych dla inwestorów zagranicznych i rządów krajów rozwijających się,

Turystyka, czynnik wzrostu gospodarczego

1. Wnosi o systematyczne uwzględnianie wpływu turystyki podczas ustanawiania polityki rozwoju UE,
2. Wyraża życzenie utworzenia samodzielnej Dyrekcji Generalnej ds. Turystyki,
3. Nalega, aby rządy krajów rozwijających się o potraktowały turystykę za kwestię priorytetową w ich programach strategicznych i aby zobowiązali się do przygotowania rocznego sprawozdania w sprawie znaczenia sektora turystycznego w odniesieniu do całości gospodarki, w tym dodatkowych obliczeń; w niniejszym sprawozdaniu powinny znaleźć się informacje o wkładzie i wpływie sektora gospodarki turystycznej na rozwój krajowy i regionalny,
4. Wnosi o ułatwienie swobodnego przepływu turystów poprzez ustanowienie nierestrykcyjnej polityki wizowej przez kraje rozwijające się,
5. Kładzie nacisk na konieczność ponownego inwestowania zysków gospodarczych z

turystyki w rozwój lokalny,

6. Zachęca rządy do popierania tworzenia i/lub rozwoju partnerstwa publicznego/prywatnego oraz ułatwień przy zakładaniu przedsiębiorstw w sektorze turystycznym poprzez środki, takie jak: korzystna polityka podatkowa lub ustanowienie programów przydzielania mikrokredytów,
7. Wyraża życzenie zwiększenia proporcji projektów przeznaczonych dla rozwoju turystyki finansowanych w ramach EFR,
8. Proponuje, aby kwestia turystyki i jej wpływu gospodarczego stanowiła nieodłączna część negocjacji Porozumień o Partnerstwie Gospodarczym,
9. Podkreśla znaczenie wspólnotowego wsparcia dla krajów, które dotknęły katastrofy naturalne wpływające na ich przemysł turystyczny,

Turystyka, czynnik ochrony środowiska i ochrony dziedzictwa kultury

10. Wnosi o przyjęcie wspólnego programu DG ds. Ochrony Środowiska i DG ds. Rozwoju w celu eksportowania europejskich technik zarządzania i przetwarzania odpadów, najpierw pod postacią badań wpływów, potem wprowadzenia projektów pilotażowych,
11. Zachęca do optymalnego wykorzystania istniejących środków technicznych i naukowych, tak aby jednocześnie zapobiec pogorszeniu i/lub zniszczeniu dziedzictwa architektury i degradacji środowiska,
12. Wnosi o przyznania wsparcia finansowego operatorom turystycznym przyczyniającym się do promowania turystyki solidarnej, ekologicznej i na obszarach wiejskich,
13. Żąda wstrzymania bezpośredniego lub pośredniego wsparcia Wspólnoty dla inwestorów europejskich z zakresu turystyki w krajach rozwijających się, na równi z warunkami stosowanymi dla inwestorów w Unii, gdy świadomie wyrządzają oni szkodę na rzecz środowiska, sposobu życia miejscowej populacji lub rdzennych mieszkańców, albo w stosunku do dziedzictwa historycznego lub kulturowego kraju docelowego,
14. Opowiada się za wsparciem technicznym Wspólnoty dla krajów, w których ma miejsce turystyka masowa i które są zmuszone wprowadzić środki ochrony swoich miejsc turystycznych,
15. Zachęca władze lokalne stykające się ze zbyt szybkim rozwojem turystyki do podjęcia, w razie potrzeby, kroków ograniczający napływ turystów,

Turystyka, czynnik demokracji i równowagi politycznej

16. Zaleca jak najbardziej dyskretną walkę z aktami kryminalnymi, tak by nie zaszkodzić wizerunkowi turystycznemu danego kraju,
17. Wnosi o ułatwienia, ochronę i zapewnienie bezpieczeństwa dla turystyki poprzez inicjatywy tj. tworzenie wyspecjalizowanych oddziałów policji lub ustanowienie specjalnych sądów dla niewielkich przestępstw związanych z działalnością turystyczną,

18. Wnosi o pełne włączenie populacji lokalnych przez rządy krajów rozwijających się do działalności turystycznej i kontrolę zrównoważonego podziału osiągniętych zysków gospodarczych, społecznych i kulturowych,
19. Wyraża życzenie, aby Komisja, w ramach działań popierania rozwoju, uprzywilejowała sektor turystyki przy finansowaniu projektów współpracy regionalnej,
20. Zaleca rządom Państw Członkowskich, ze wsparciem lokalnych operatorów turystycznych, promowanie "zrównoważonej turystyki" ("Fair tourism"),

Turystyka, czynnik stanu zdrowia publicznego i edukacji

21. Wyraża życzenie, aby Unia, która odgrywała role prekursora w dziedzinie rozwoju turystyki, udostępniła krajom rozwijającym się potencjał swojego doświadczenia w zakresie turystyki i swoją znajomość rzeczy, jeśli chodzi o szkolenie pracowników na miejscu; wnosi do Komisji o podtrzymanie projektów krajów rozwijających się, które zechcą zapoznać się z niniejszymi doświadczeniami,
22. Ponownie zwraca się do Komisji w sprawie wsparcia finansowego w zakresie szczepień dzieci, w związku z pilną koniecznością przeprowadzenia szczepień zawierających antygeny następujących chorób: błonica, tężec, koklusz, zapalenie wątroby typu B i zapalenie opon mózgowych wywołane przez *Haemophilus Influenzae* typu B,
23. Nalega na konieczność zwiększenia wysiłków europejskich w badaniach nad zwalczaniem malarii,
24. Potwierdza podstawowe znaczenie turystyki dla edukacji społeczeństw krajów rozwijających się, poprawy ich stanu zdrowia, jak i infrastruktury w zakresie transportu, energetyki i technologii,
25. Opowiada się za wsparciem finansowym dla inicjatywy "Trwały rozwój turystyki instrumentem zmniejszania ubóstwa",

Turystyka, czynnik rozregulowania i różnorodnych nadużyć

26. Wnosi o wprowadzenie do prawodawstwa krajowego każdego państwa "Globalnego kodeksu etyki w turystyce" przyjętego przez Miedzynarodową Organizację Turystyki i jej państwa członkowskie w Santiago w Chile w 1999 r.,
27. Zaleca przekazywanie sobie każdego roku przez rządy zainteresowanych państw listy przypadków odmowy wydania wizy, o ile zostały one uzasadnione popełnieniem wykroczenia z zakresu tzw. turystki seksualnej, zbrodni przeciwko ludzkości lub terroryzmu,
28. Żąda przyjęcia przez Komisję efektywnych programów walki z tzw. turystyką seksualną na poziomie europejskim,
29. Zachęca operatorów turystycznych, biura turystyczne oraz linie lotnicze już dotąd zwalczające turystykę seksualną, do uwrażliwienia swych klientów i poinformowaniu ich o ryzyku stanięcia przed wymiarem sprawiedliwości, osądzenia, a nawet, w niektórych przypadkach, przedłużenia kary,

30. Żąda prowadzenia przez Komisję konkretnych działań dla walki z dumpingiem w zakresie nieruchomości, związanym z turystyką, po przesłuchaniu organizacji reprezentujących ten sektor,
31. Wnosi o kontrolowanie przez rządy europejskie pełnego przestrzegania reguł stosowanych w przedsiębiorstwach europejskich przy tzw. delokalizacjach lub realizacji umów w krajach rozwijających się,
32. Wnosi do rządów krajów rozwijających się o ustanowienie przejrzystych i uregulowanych procedur, niezbędnych dla inwestycji zagranicznych,
33. zobowiązuje swojego Przewodniczącego do przekazania niniejszej rezolucji Radzie oraz Komisji.

EXPOSE DES MOTIFS

Le tourisme est aujourd'hui reconnu comme un des secteurs économiques les plus dynamiques et ce phénomène ne fait que s'accroître dans l'Union européenne et dans le monde.

Il est facteur de croissance de part les nombreuses activités industrielles qu'il génère et représente un "client majeur" des efforts de recherche et d'innovation technologique. Il contribue à la formation et à la mobilité du personnel et insuffle une dynamique à la protection de l'environnement et à la conservation du patrimoine naturel et culturel.

L'hôtellerie et la restauration sont bien évidemment les premiers secteurs de l'industrie touristique ; mais, des transports à l'agriculture et l'industrie alimentaire, en passant par l'énergie, l'environnement, la culture, etc., tous les secteurs sont concernés en amont ou en aval du processus.

Le phénomène touristique constitue ainsi un système complexe, touchant une multitude d'acteurs, d'intérêts et d'objectifs différents.

Le secteur nécessite des fonds mais aussi une coordination des politiques y afférant et des schémas de promotion et de développement bien précis. Il est aussi fondamental que nous tenions compte de sa contribution, certes économique, mais aussi sociale dans notre société.

Par nature, la politique touristique dans l'Union européenne relève de la compétence des Etats membres. Toutefois les autorités locales ont un rôle non négligeable à jouer puisqu'elles contribuent directement à l'attractivité d'un site, d'une région et donc à la croissance économique et la création d'entreprises, essentiellement des PME-PMI et entreprises artisanales.

Ce constat intra-communautaire et mondial s'effectue dans les pays développés mais ne s'y limite pas car même si les pays en développement sont en retard dans ce domaine comme dans d'autres, il va sans dire que le tourisme est aujourd'hui perçu comme un facteur fondamental d'évolution et de prospérité et considéré comme un outil fondamental de l'aide au développement communautaire.

Au niveau du traitement institutionnel du secteur touristique, il est surprenant de constater que, malgré la transversalité du secteur, il n'existe qu'un service compétent au sein de la Direction Générale Entreprise de la Commission européenne. Ce service qui, d'une part présente un effectif en terme de personnel trop faible est, par ailleurs, insuffisamment informé et consulté sur les questions qui s'y rattachent.

Il convient également de noter que la Direction Générale du Développement ne dispose d'aucun service et pas même de personnel en charge de la question du tourisme en son sein.

1. Le tourisme, facteur de croissance économique

Le tourisme est un secteur extrêmement transversal qui concerne un grand nombre de secteurs et de politiques et, à ce titre, il est naturellement perçu dans les pays en développement

comme un facteur de croissance économique.

Sans avoir la prétention d'être exhaustif, citons quelques uns des impacts positifs du tourisme sur ces pays:

En terme d'aménagement du territoire, le développement des activités touristiques nécessite des infrastructures et équipements adaptés. Par infrastructures, on entend tout d'abord des routes, des voies ferrées, des aéroports modernisés, des bateaux si besoin est.

En termes de transports, ces infrastructures requièrent des appareils et des équipements modernes et sûrs proscrivant tout engin vétuste et inadapté aux normes de sécurité.

Ces aménagements, en plus de promouvoir le développement des activités touristiques, contribuent au désenclavement des populations, leur permettent d'accéder aux moyennes et grandes villes, de s'approvisionner différemment, de s'ouvrir à la modernité et aux nouvelles technologies.

En terme entrepreneurial, les activités touristiques apportent une dynamique nouvelle par la création de besoins nouveaux. En sus des secteurs de l'hôtellerie et de la restauration qui sont générateurs d'emplois en grand nombre, une large place est faite aux initiatives particulières qui conduisent à la création de PME, PMI et de micro-entreprises dans des secteurs aussi divers que l'alimentation, l'artisanat en tout genre, les prestations privatives de transport ou d'activités d'orientation et de découverte.

Par ailleurs, loin d'être ponctuel et lié à un événement particulier - comme c'est parfois le cas dans les pays développés - l'essor touristique dans les pays en développement est continu (cf. statistiques) et engendre une pérennisation des emplois qui permet des profits et répercussions à court, moyen et long terme.

En termes financiers propres, il faut savoir que, tout en conduisant au développement économique, le tourisme permet à la fois un juste partage des profits avec les populations locales. 1€ "touristique" dépensé est directement investi.

Associé à la multiplication de prestataires et à la libre concurrence, le tourisme milite pour la disparition des monopoles d'Etat et lutte contre l'impérialisme de riches propriétaires.

Ainsi, si on peut aisément qualifier les activités touristiques de pérennes et génératrices de profits, gardons à l'esprit que les pays en développement ne disposent pas "d'armes" suffisantes pour parer aux phénomènes ou événements ponctuels susceptibles d'ébranler le secteur.

La stabilité des flux est rendue aléatoire lorsque surviennent des facteurs humains, sanitaires et naturels susceptibles d'avoir des impacts catastrophiques.

Peuvent être qualifiés de facteurs humains les conflits, guérillas, coups d'états militaires ou autres rébellions ; de sanitaires, les épidémies (ex : SARS - voir statistiques) susceptibles d'affecter la population (ex : grippe aviaire) ; de naturels, les changements climatiques et les expositions aux tsunamis et aux cyclones.

Une référence particulière doit être faite aux petits états insulaires dont les populations sont d'autant plus exposées aux catastrophes naturelles qui représentent les plus grands risques

sanitaires et financiers pour les pays en développement.

La vulnérabilité des états insulaires découlent de leur isolement géographique, de la petitesse et de la fragilité de leurs économies qui reposent sur le tourisme et un nombre limité de produits d'exportation, de leur forte dépendance aux combustibles fossiles importés et de la rareté de ressources naturelles telles que l'eau et la terre.

Comment l'Union européenne et ses citoyens contribuent-ils économiquement à l'essor des activités touristiques dans les pays en développement?

De nouvelles destinations touristiques

Le tourisme intra-communautaire a connu un fort développement depuis les années 1970. La multiplication des infrastructures, l'inflation et la saturation des sites ont conduit les touristes européens à s'intéresser à d'autres destinations.

Les compagnies aériennes, voyagistes et autres opérateurs du secteur touristique ont contribué à ce phénomène par la multiplication et la diversification des prestations, des prix attractifs, des formules à la carte et autres mesures incitatives.

Le Fonds Européen de Développement, instrument financier de l'Union européenne

L'Union européenne entretient des relations privilégiées en matière de commerce et de coopération en faveur du développement avec le groupe des pays en développement d'Afrique, des Caraïbes et du Pacifique (ACP), via l'accord de partenariat ACP-UE signé à Cotonou le 23 juin 2000 pour une période de 20 ans à compter du 1er mars 2000.

Le volet relatif à la coopération en faveur du financement du développement de l'accord de Cotonou est financé sur le Fonds Européen de Développement (FED), défini par un protocole financier pour une période de cinq ans.

Comme le démontrent les statistiques ci-dessous, l'Union européenne contribue principalement et de façon non-négligeable au financement de projets à vocation touristique dans les pays bénéficiaires du FED.

Année	Financements FED "tourisme" (€)		Total des financements FED (€)	
	Engagements	Paiements	Engagés (brut)	Payés (brut)
2004	-	11.106.379,06	2.647.830.344,45	2.464.247.127,19
2003	6.549.000,00	12.917.811,61	3.488.852.306,22	2.156.903.263,58
2002	19.928.200,00	10.089.539,61	2.009.886.271,21	1.855.321.334,99
2001	16.068.553,26	10.934.773,90	1.716.428.340,68	2.068.769.940,94
2000	15.759.180,09	5.926.999,17	4.005.710.773,92	1.567.480.634,21
1999	8.358.000,00	7.756.953,86	2.903.599.897,90	1.282.930.511,45

2. Le tourisme, facteur de protection de l'environnement et de conservation du patrimoine

Dans les pays développés ayant connu un essor touristique rapide et de masse, la protection de l'environnement physique et socioculturel a longtemps été négligée, au profit des performances économiques.

Aujourd'hui, les comportements ont changé et les préoccupations écologiques s'imposent du fait des grandes transformations qui affectent nos modes de vie à l'échelle planétaire. On tend vers un tourisme conciliant préservation de l'environnement et garantie des flux touristiques.

Les pays en développement eux, n'ont généralement pas subi de dégradations environnementales du fait des activités touristiques mais bien des autochtones mêmes. Appauvrissement, voire épuisement des ressources naturelles, déforestation, sécheresse, utilisation massives des hydrocarbures, absence de politique de gestion, traitement et stockage des déchets, sont autant de facteurs qui ont conduit vers la situation actuelle et qui se matérialisent notamment dans les exemples suivants : déchargements de quantité de déchets dans les mers des Caraïbes, marée montante d'ordures ménagères et d'autres formes de déchets dans les îles des océans Atlantique et Indien, pêche à outrance dans le Pacifique, etc.

Ainsi, la combinaison d'objectifs de progrès écologiques pour les pays en développement et la sensibilisation actuelle des touristes internationaux aux problèmes environnementaux permet de préserver l'écosystème et de contribuer à sa durabilité, conformément à la stratégie de Göteborg de 2001.

Le touriste se transforme en véritable protecteur du site visité ou, à plus grande échelle, de la région concernée.

Des formules comme l'écotourisme ou le tourisme solidaire - consistant à vivre parmi et au rythme des populations locales - sont bien évidemment privilégiées pour atteindre de tels objectifs.

L'écotourisme qui s'est développé selon ses principes conceptuels et a étendu son champ d'action bien au-delà de la protection de l'environnement physique, devient un facteur de durabilité pour les régions visitées, d'une part en raison d'une prise de conscience nouvelle de la part des touristes de la nécessité de respecter l'environnement, d'autre part en raison des engagements socioculturels et économiques des communautés hôtes dans le développement de cette activité.

En terme de conservation du patrimoine culturel et architectural, il va sans dire que le développement du tourisme est positif, à condition d'utiliser des procédés de rénovation et/ou d'entretien assurant la durabilité et la fiabilité des travaux effectués.

Une attention particulière doit être portée au patrimoine sous-marin qui, dans certaines régions, a déjà subi des dégradations considérables, du fait des touristes se livrant aux activités de plongée sous-marine ou des autochtones dans le cadre de pêches non-réglementées ou excessives.

Le progrès technologique est aujourd'hui au service du développement. On constate malheureusement que, par manque de ressources financières, par l'insuffisance de formations ou simplement la méconnaissance de techniques existantes, des technologies adaptées et performantes ne sont pas utilisées.

Citons l'exemple du récent Tsunami de décembre 2004 qui, sans compter les milliers de pertes humaines, a causé des dégâts environnementaux et du patrimoine catastrophiques et irrémédiables. L'existence d'un système d'alerte rapide aurait permis de minimiser ses conséquences.

3. Le tourisme, facteur de démocratie et facteur d'équilibre politique

Comme le reconnaissent de plus en plus de dirigeants, la capacité de se développer dépend de la démocratie et de la bonne gouvernance.

La démocratisation, le développement économique et la corruption sont ainsi étroitement liés. Dans certains pays, richesses, démocratie et niveaux de corruption faibles ou modérés se renforcent mutuellement; ailleurs, pauvreté, institutions politiques non démocratiques et niveaux élevés de corruption composent une riche mosaïque de cas.

Dans les pays en développement, on constate que l'efficacité des réformes globales apparaît limitée. En revanche les réformes sectorielles, dès lors qu'elles obéissent à certaines règles, permettent d'avoir prise sur les problèmes de corruption et peuvent donc contribuer à leur réduction de manière durable.

C'est à ce stade qu'intervient le tourisme. Le développement des activités touristiques est générateur de réformes. L'arrivée du touriste requiert certes des infrastructures mais le touriste veut lui des garanties. Des garanties de paix et de sécurité.

Des garanties de respect des principes démocratiques et des droits de l'homme. Le touriste est l'œil qui observe et la parole qui rapporte.

Les régimes totalitaires, la concentration des pouvoirs, les guérillas et mouvements séparatistes ou, dans les cas extrêmes, les massacres ou les tortures sont incompatibles avec le développement du tourisme.

Le seul fait de savoir qu'une zone ou qu'une région est en conflit constitue un frein au déplacement, même si le lieu ou la zone de villégiature se trouve à plusieurs centaines de kilomètres et qu'une protection militaire est assurée.

Or, les gouvernements ont conscience des bienfaits économiques et démocratiques du tourisme.

Le tourisme nécessite ainsi des réformes. Des réformes ayant trait à la démocratie et à la gouvernance.

Des institutions dignes, des freins à la corruption, de la transparence administrative, un droit à l'information et à l'expression, la protection des travailleurs et de leurs profits sont autant

d'éléments inhérents au développement du tourisme.

Qui plus est, le tourisme est fédérateur de groupuscules régionaux et porteur d'initiatives régionales.

Le touriste est demandeur de diversité ; il veut optimiser le temps imparti et amortir le coût du voyage en multipliant les activités et les visites ; excursions journalières, déplacements intra et inter-régionaux, immersion ponctuelle en milieu naturel, etc.

Ainsi, l'application du principe de libre circulation des touristes telle qu'on le connaît en Europe est un outil indispensable au développement touristique.

Il favorise, voire impose la communication entre gouvernements, populations ou ethnies, notamment à travers la mise en œuvre de projets financés dans le cadre du FED, de programmes à caractère culturels mais aussi à travers la mise en place de projets touristiques bi ou pluri-nationaux.

En termes de promotion touristique, à défaut d'une politique européenne du tourisme, les gouvernements des Etats membres appuyés par les tours opérateurs, compagnies aériennes, voyagistes et autres prestataires de services à vocation touristique, ont les moyens d'orienter le choix des citoyens européens.

A ce titre, il serait plus que souhaitable qu'une publicité négative active se développe à l'encontre des pays sous dictature et/ou transgressant les principes démocratiques et les droits de l'homme.

4. Le tourisme, facteur de santé publique et d'éducation

Les maladies transmissibles, notamment le VIH/SIDA, le paludisme et la tuberculose, continuent de freiner le développement des pays concernés.

Le tourisme contribue au développement des politiques de santé publique car il nécessite des investissements dans le secteur de la santé qui apportent une contribution notable à la réduction de la pauvreté et à la croissance économique.

Sont bien évidemment en ligne de mire les vaccins qui doivent être multipliés ; des organismes tels que GAVI et le Vaccine Fund dont les missions de vaccination de l'enfance jouent pour beaucoup dans l'amélioration de la santé publique doivent bénéficier d'un soutien financier communautaire permanent.

En matière de paludisme, en attendant la mise au point d'un vaccin qui, à lui seul, ne suffira pas à vaincre la maladie, la lutte contre celle-ci doit mobiliser toutes les armes disponibles : la lutte anti-moustique en fait partie, mais aussi la prise en charge rapide des malades, cruciale pour la survie des sujets à risque de complications graves, ainsi que la recherche scientifique.

Les mesures sanitaires, la salubrité des lieux publics, la conservation des aliments et leur conditionnement sont quelques-unes des mesures prioritaires pour l'accueil touristique. Des pratiques destinées à la clientèle touristique - telles que l'utilisation de capsules d'eau ou

la stérilisation - développées dans des établissements spéciaux, contribuent à la prise de conscience générale des progrès à faire dans ces domaines.

L'essor touristique contribue également à l'éducation des populations.

Le développement des infrastructures et des voies d'accès permet le désenclavement géographique mais oblige également à une ouverture d'esprit, à l'apprentissage des langues.

L'adaptation des entreprises aux nouvelles technologies figure parmi les faits marquants de l'industrie du tourisme en ce début de XXIe siècle.

Les pays en développement n'y font pas exception, à la différence que cette nouvelle ère des technologies de l'information et de la communication participe à l'éducation des populations. Internet est ainsi un outil formidable d'aide au développement. On constate malheureusement encore trop de défaillances dans son utilisation et un accès trop limité des populations.

Enfin, on constate que la participation des populations au développement touristique par le biais des mesures évoquées dans les points précédents permet l'élévation du niveau de vie global et la création progressive d'une classe moyenne indispensable au développement économique et social des pays concernés.

5. Le tourisme, facteur de dérèglements et d'abus divers

Malgré l'impact très positif du tourisme dans les pays en développement, on constate qu'il peut néanmoins être synonyme d'abus en tout genre.

Il semble ainsi nécessaire de mettre en exergue 2 types de dérives qui sont aussi les plus fréquentes : le tourisme sexuel et le dumping immobilier.

- ***Le tourisme sexuel***

Cette pratique est aujourd'hui considérée comme le troisième commerce illégal dans le monde, après la drogue et les armes. Véritable fléau, le tourisme sexuel se développe à un rythme inquiétant, particulièrement dans les pays pauvres où il entraîne dans la prostitution des centaines de milliers d'êtres humains, dont une part non négligeable d'enfants.

L'exploitation sexuelle d'enfants dans le tourisme est majoritairement le fait de personnes qui, sans être des pédophiles assidus, profitent de leur séjour dans ces pays pour ignorer les interdits qu'ils respectent habituellement.

Ce commerce, très lucratif, génère des profits importants de manière directe et indirecte et, si les souteneurs sont prêts à tout pour ne pas perdre leurs revenus, les pays concernés hésitent également à sanctionner sévèrement cet état de fait.

Beaucoup se droguent pour supporter ces services. Le jeune proposera ses services, contre rémunération. Comme il racole, on considère qu'il est demandeur. C'est derrière cet argument que se cache le client : il ne fait qu'accepter un service et, d'ailleurs, il se dit qu'il paye. La loi aujourd'hui est là pour rappeler qu'un enfant reste un enfant quelles que soient ses origines, il faut le protéger.

Le tourisme sexuel est en pleine expansion. Les associations de défense des droits de l'enfant

constatent chaque jour l'ampleur de ce phénomène pédophile. Certains facteurs favorisent le tourisme sexuel. La pauvreté, le manque d'éducation, le développement d'Internet - et donc des réseaux pédophiles - et la baisse des prix du transport aérien participent à son expansion.

- ***La spéculation immobilière***

Les populations de nombreuses destinations touristiques font aujourd'hui le bilan d'un développement qui n'a pas mis leurs intérêts et droits sur pied d'égalité avec ceux des visiteurs.

Les habitants des endroits où la déferlante touristique s'est abattue se demandent encore pourquoi ils n'ont pas été consultés et pas même informés concernant ces développements qui bouleversent leurs vies.

Trop souvent la course aux spéculations immobilières et les transactions entre promoteurs et autorités locales se sont déroulées en marge des réalités locales, sans intérêt aucun pour la condition des autochtones.

Ces mêmes autochtones se demandent après coup pourquoi, une fois les infrastructures construites et la situation établie, ils n'y ont ni accès matériel ni financier et pas même, au moins, une part équitable de cette activité dont l'expansion ne peut apparemment être enrayerée.

Qui plus est, il n'est pas rare que ces mêmes spéculateurs en matière immobilière mais aussi d'autres prestataires de services touristiques ou voyagistes aient délibérément soudoyé ou corrompu des autorités locales afin de bénéficier d'un privilège sur investissement.

Il est tout aussi fréquent que les autorités locales, elles, utilisent l'arme du retard administratif ou la lourdeur des procédures pour laisser libre cours à la spéculation immobilière.

C'est pourquoi, il incombe aux autorités des Etats d'origine des investisseurs de veiller à ce que les règles déontologiques et économiques qui leurs sont originairement applicables soient aussi mises en œuvre dans les cas cités.

Tout comme l'assurance de procédures locales transparentes et réglementées doit être une garantie à l'investissement étranger.

Valorisation de sites, construction d'infrastructures d'accueil, rénovation du patrimoine historique, formation du personnel, transmission de savoir-faire sont autant de mesures qui doivent perdurer et se développer dans une optique d' "investissements durables" à profits partagés.

L'éventuel désengagement d'un investisseur étranger ne doit pas être synonyme de cessation d'activité ou d'exploitation et de pertes d'emplois.